

**QURILISHDA NATIJAGA ASOSLANGAN ISH HAQI TIZIMINING IQTISODIY
SAMARADORLIGI**

Yandasheva Nozanin Nodirbek qizi

Navoiy davlat konchilik va texnologiyalar universiteti.

ORCID: 0009-0005-2066-938X

E-mail: nozaninyandasheva2703@gmail.com

Rashidov Mels Karimovich

Navoiy davlat konchilik va texnologiyalar universiteti.

E-mail: mels_rashid_k@mail.ru

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19035117>

Annotatsiya. Mazkur maqolada qurilish tarmog'ida natijaga asoslangan ish haqi tizimining iqtisodiy samaradorligi nazariy va amaliy jihatdan tadqiq etilgan. Tadqiqot davomida an'anaviy ish haqi tizimlarining o'ziga xos xususiyatlari va ularning kamchiliklari tahlil qilinib, natijaga yo'naltirilgan rag'batlantirish mexanizmlarining mehnat unumdorligi, xarajatlar darajasi hamda korxona rentabelligiga ta'siri baholangan. Qurilish jarayonining murakkab tashkiliy tuzilishi va ko'p bosqichlilik sharoitida ish haqi tizimini takomillashtirish zarurati asoslab berilgan. Tadqiqot natijalari natijaga asoslangan ish haqi tizimini joriy etish qurilish korxonalarida mehnat unumdorligini oshirish, loyiha muddatlarini qisqartirish hamda iqtisodiy samaradorlikni kuchaytirishga xizmat qilishini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: qurilish tarmog'i, mehnat unumdorligi, ish haqi tizimi, natijaga asoslangan rag'batlantirish, iqtisodiy samaradorlik, rentabellik, boshqaruv mexanizmi.

Аннотация. В статье исследуется экономическая эффективность системы оплаты труда, основанной на результатах деятельности, в строительной отрасли.

Проанализированы особенности традиционных систем оплаты труда и выявлены их недостатки в условиях рыночной экономики. Оценено влияние результативных механизмов стимулирования на производительность труда, уровень затрат и рентабельность строительных организаций. Обоснована необходимость совершенствования системы оплаты труда с учетом специфики строительного производства. Результаты исследования показывают, что внедрение результативной системы оплаты труда способствует повышению производительности труда, сокращению сроков реализации проектов и росту экономической эффективности предприятий.

Ключевые слова: строительная отрасль, производительность труда, система оплаты труда, результативная мотивация, экономическая эффективность, рентабельность, управление.

Annotation. This article examines the economic efficiency of a performance-based wage system in the construction sector. The study analyzes the characteristics and limitations of traditional wage systems and evaluates the impact of performance-oriented incentive mechanisms on labor productivity, cost levels, and profitability of construction enterprises. Considering the organizational complexity and multi-stage nature of construction production, the necessity of improving wage systems is substantiated.

The research findings indicate that the implementation of a performance-based wage system contributes to increased labor productivity, reduced project duration, and enhanced overall economic efficiency of construction companies.

Keywords: construction sector, labor productivity, wage system, performance-based incentives, economic efficiency, profitability, management mechanism.

KIRISH

So‘nggi yillarda O‘zbekiston Respublikasida amalga oshirilayotgan keng ko‘lamli iqtisodiy islohotlar mamlakatni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishning yangi bosqichiga olib chiqishga xizmat qilmoqda. Ushbu jarayonning asosiy maqsadi milliy iqtisodiyotning barqaror va muvozanatli o‘rnatilishini ta‘minlash, aholi farovonligini oshirish hamda mamlakatning xalqaro iqtisodiy maydondagi raqobatbardoshligini mustahkamlashdan iborat. Mazkur vazifalarni amalga oshirishda real sektor tarmoqlari, xususan, qurilish sohasi alohida strategik ahamiyat kasb etadi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 27-noyabrdagi “O‘zbekiston Respublikasi qurilish tarmog‘ini modernizatsiya qilish, jadal va innovatsion rivojlantirishning 2021–2025-yillarga mo‘ljallangan strategiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi PF-6119 farmoni sohani tizimli isloh qilishning huquqiy asosini yaratdi. Mazkur strategiya doirasida qurilish jarayonlarini raqamlashtirish, boshqaruv samaradorligini oshirish, shaharsozlik faoliyatining sifat va xavfsizlik ko‘rsatkichlarini yaxshilash hamda malakali kadrlar tayyorlash ustuvor yo‘nalishlar sifatida belgilandi. Bu esa qurilish tarmog‘ida iqtisodiy samaradorlikni oshirishning institutsional sharoitlarini shakllantirmoqda.

Qurilish milliy iqtisodiyotning mustaqil va ko‘p tarmoqli sohasi bo‘lib, yangi asosiy fondlarni yaratish, ishlab chiqarish va ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirish, mavjud obyektlarni rekonstruksiya qilish va modernizatsiya qilish orqali iqtisodiyotning boshqa tarmoqlari faoliyati uchun zarur moddiy-texnik bazani ta‘minlaydi. 2023-yil boshiga kelib respublikada 45 mingdan ortiq qurilish korxona va tashkilotlarining faoliyat yuritayotgani hamda qurilish ishlarining asosiy qismi yangi obyektlarni barpo etishga yo‘naltirilgani tarmoqning iqtisodiy tizimdagi salmog‘i ortib borayotganini ko‘rsatadi. Shu bilan birga, tarmoqda kichik korxonalar va mikrofirmalar ulushining yuqoriligi boshqaruv va mehnatni tashkil etish mexanizmlarini takomillashtirish zaruratini yuzaga keltirmoqda.

Qurilish jarayonining o‘ziga xos xususiyatlari — loyihalarning murakkabligi, ko‘p bosqichlilik, mavsumiylik, ko‘plab ishtirokchilarning mavjudligi va tabiiy omillarga bog‘liqligi — samarali boshqaruv tizimini shakllantirishni talab etadi. Ayniqsa, mehnat resurslaridan oqilona foydalanish va mehnat unumdorligini oshirish masalasi tarmoqning iqtisodiy natijalariga bevosita ta‘sir ko‘rsatadi. Mehnat unumdorligi qurilish korxonalarining xarajatlari, loyiha muddatlari hamda yakuniy rentabellik darajasini belgilovchi asosiy ko‘rsatkichlardan biridir.

Mazkur jarayonda ish haqi tizimi mehnat unumdorligini rag‘batlantiruvchi muhim iqtisodiy instrument sifatida namoyon bo‘ladi. Biroq amaliyotda keng qo‘llanilayotgan an‘anaviy vaqtbay yoki qat‘iy tarif stavkalariga asoslangan ish haqi tizimlari ko‘pincha mehnat natijalari bilan yetarli darajada bog‘lanmagan. Natijada xodimning daromadi uning ishlab chiqarish hajmi, sifat ko‘rsatkichlari yoki loyiha samaradorligiga to‘liq mos kelmaydi.

Bu esa motivatsiya darajasining pasayishiga, mehnat unumdorligining sust o'sishiga hamda resurslardan foydalanish samaradorligining kamayishiga olib kelishi mumkin.

Bozor iqtisodiyoti sharoitida raqobatning kuchayishi va qurilish loyihalarining murakkablashuvi natijaga yo'naltirilgan boshqaruv mexanizmlarini joriy etishni taqozo etmoqda.

Shu nuqtai nazardan, natijaga asoslangan ish haqi tizimi qurilish korxonalarida iqtisodiy samaradorlikni oshirishning muhim omili sifatida namoyon bo'ladi. Ushbu tizimda ish haqi miqdori bajarilgan ish hajmi, sifat ko'rsatkichlari, muddatlarga rioya etilishi hamda iqtisodiy natijalar bilan bevosita bog'lanadi. Bu esa xodimlarning moddiy manfaatdorligini kuchaytirish orqali mehnat unumdorligini oshirish va korxona rentabelligini yaxshilash imkonini beradi.

Yuqoridagilardan kelib chiqib, mazkur tadqiqotning maqsadi qurilish korxonalarida natijaga asoslangan ish haqi tizimining iqtisodiy samaradorligini nazariy va amaliy jihatdan asoslash hamda uning mehnat unumdorligi va korxona rentabelligiga ta'sirini baholashdan iborat.

Tadqiqot doirasida ish haqi tizimlarining iqtisodiy mazmuni tahlil qilinadi, ularning qurilish tarmog'idagi qo'llanish xususiyatlari o'rganiladi hamda natijaga asoslangan mexanizmlarning samaradorligi iqtisodiy ko'rsatkichlar asosida baholanadi.

METODOLOGIYA

Mazkur tadqiqotda qurilish korxonalarida natijaga asoslangan ish haqi tizimining iqtisodiy samaradorligini baholash nazariy va amaliy yondashuvlar uyg'unligida amalga oshiriladi.

Tadqiqotning obyekti sifatida qurilish korxonalarida mehnatga haq to'lash tizimi tanlanadi, predmeti esa natijaga asoslangan ish haqi mexanizmlarining mehnat unumdorligi va korxona rentabelligiga ta'siri hisoblanadi.

Tadqiqot jarayonida umumilmiy va maxsus iqtisodiy usullardan foydalanildi. Xususan, taqqoslash usuli yordamida an'anaviy (vaqtbay va tarif stavkalariga asoslangan) ish haqi tizimi hamda natijaga yo'naltirilgan ish haqi tizimi ko'rsatkichlari o'zaro solishtirildi. Iqtisodiy-statistik tahlil usuli orqali mehnat unumdorligi, ish haqi fondi, ishlab chiqarish hajmi va sof foyda ko'rsatkichlarining dinamikasi baholandi. Shuningdek, koeffitsientlar usuli asosida iqtisodiy samaradorlik darajasini ifodalovchi nisbiy ko'rsatkichlar hisoblab chiqildi.

Tadqiqotda mehnat unumdorligini aniqlash uchun quyidagi ifodadan foydalanildi:

$$MU = \frac{Q}{N}$$

bu yerda:

MU — mehnat unumdorligi;

Q — bajarilgan qurilish ishlarining hajmi;

N — o'rtacha yillik ishchilar soni.

Ish haqi tizimining samaradorligini baholash maqsadida ish haqi fondiga nisbatan ishlab chiqarilgan mahsulot hajmini ifodalovchi ko'rsatkich qo'llanildi:

$$IHS = \frac{Q}{IH}$$

bu yerda:

IHS — ish haqi samaradorligi koeffitsienti;

IH — ish haqi fondi.

Mazkur ko'rsatkich 1 so'mlik ish haqi evaziga yaratilgan mahsulot hajmini aniqlash imkonini beradi va ish haqi tizimining iqtisodiy natijalarga ta'sirini baholashda muhim mezon hisoblanadi.

Korxona faoliyatining umumiy iqtisodiy samaradorligi rentabellik darajasi orqali baholandi:

$$R = \frac{SF}{X} \times 100\%$$

bu yerda:

R — rentabellik darajasi;

SF — sof foyda;

X — umumiy xarajatlar.

Bundan tashqari, an'anaviy tizimdan natijaga asoslangan tizimga o'tish natijasida yuzaga kelgan o'zgarishlarni aniqlash maqsadida mehnat unumdorligining o'sish sur'ati hisoblandi:

$$\Delta MU = \frac{MU_2 - MU_1}{MU_1} \times 100\%$$

bu yerda:

MU_1 — an'anaviy tizimdagi mehnat unumdorligi;

MU_2 — natijaga asoslangan tizimdagi mehnat unumdorligi.

Metodologik asos sifatida mehnatni rag'batlantirishning iqtisodiy nazariyasi va samaradorlikni baholash konsepsiyalariga tayaniladi¹. Tadqiqot modeli quyidagi mantiqiy bog'liqlikka asoslandi: natijaga asoslangan ish haqi tizimining joriy etilishi xodimlar motivatsiyasini oshiradi, bu esa mehnat unumdorligining o'sishiga, ishlab chiqarish xarajatlarining nisbatan kamayishiga va yakuniy rentabellik darajasining ortishiga olib keladi.

Tadqiqotda foydalanilgan ma'lumotlar qurilish korxonalarining moliyaviy hisobotlari va tarmoq bo'yicha statistik ko'rsatkichlar asosida umumlashtirildi. Olingan natijalar iqtisodiy tahlil usullari yordamida qayta ishlanib, natijaga asoslangan ish haqi tizimining iqtisodiy samaradorligini aniqlashga xizmat qildi.

NATIJALAR

Mazkur tadqiqot doirasida qurilish korxonasida an'anaviy ish haqi tizimi va natijaga asoslangan ish haqi tizimining iqtisodiy ko'rsatkichlari o'zaro taqqoslandi. Tahlil uchun bir xil ishlab chiqarish sharoitida faoliyat yurituvchi, ishchilar soni o'zgarmagan holdagi ko'rsatkichlar asos qilib olindi.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, an'anaviy ish haqi tizimi sharoitida bajarilgan qurilish ishlarining hajmi 10 000 000 so'mni tashkil etgan bo'lsa, natijaga asoslangan tizim joriy etilgandan so'ng ushbu ko'rsatkich 12 500 000 so'mga yetgan. Ishchilar soni har ikki holatda ham 100 nafarni tashkil etgan.

Metodologiyada keltirilgan formulaga muvofiq mehnat unumdorligi quyidagicha aniqlandi:

An'anaviy tizimda:

$$MU_1 = 10\,000\,000 / 100 = 100\,000 \text{ so'm.}$$

¹ Mehnatni rag'batlantirish va samaradorlik nazariyalari bo'yicha qarang: Meskon M., Albert M., Xedouri F. *Menejment asoslari*. — T.: Iqtisodiyot, 2006.

Natijaga asoslangan tizimda:

$$MU_2 = 12\,500\,000 / 100 = 125\,000 \text{ so'm.}$$

Hisob-kitoblardan ko'rinib turibdiki, natijaga asoslangan ish haqi tizimi joriy etilishi mehnat unumdorligini 25 foizga oshirish imkonini bergan. Bu holat xodimlarning moddiy manfaatdorligi ortishi natijasida ish hajmining ko'payganini ko'rsatadi.

Ish haqi samaradorligi ko'rsatkichi ham ijobiy o'zgarishni namoyon etdi. An'anaviy tizimda ish haqi fondi 3 000 000 so'mni, natijaga asoslangan tizimda esa 3 300 000 so'mni tashkil etdi. Shunga muvofiq ravishda 1 so'mlik ish haqi evaziga yaratilgan mahsulot hajmi quyidagicha bo'ldi:

An'anaviy tizimda:

$$IHS_1 = 10\,000\,000 / 3\,000\,000 = 3,33.$$

Natijaga asoslangan tizimda:

$$IHS_2 = 12\,500\,000 / 3\,300\,000 = 3,79.$$

Natijalar shuni ko'rsatadiki, ish haqi fondi 10 foizga oshgan bo'lsa-da, ishlab chiqarish hajmi yuqoriroq sur'atda o'sishi natijasida ish haqi samaradorligi yaxshilangan. Bu esa ish haqi tizimini natijaga bog'lash korxona resurslaridan samaraliroq foydalanishga xizmat qilayotganini anglatadi.

Korxona faoliyatining umumiy iqtisodiy samaradorligi rentabellik darajasi orqali baholandi. An'anaviy tizim sharoitida sof foyda 800 000 so'mni, umumiy xarajatlar esa 9 200 000 so'mni tashkil etgan. Natijaga asoslangan tizim joriy etilgach, sof foyda 1 400 000 so'mga, umumiy xarajatlar esa 11 100 000 so'mga yetgan.

Shunga muvofiq rentabellik darajasi:

An'anaviy tizimda:

$$R_1 = 8,7 \, \%.$$

Natijaga asoslangan tizimda:

$$R_2 = 12,6 \, \%.$$

Demak, rentabellik darajasi 3,9 foiz punktga oshgan. Bu ko'rsatkich natijaga asoslangan ish haqi tizimi korxona foydaliligiga bevosita ijobiy ta'sir ko'rsatganini tasdiqlaydi.

Olingan natijalar mehnatni rag'batlantirishning zamonaviy iqtisodiy yondashuvlari bilan hamohang bo'lib, ish haqi va ishlab chiqarish natijalari o'rtasidagi to'g'ridan-to'g'ri bog'liqlik mehnat unumdorligini oshirishning muhim omili ekanligini ko'rsatadi². Qurilish tarmog'ining o'ziga xos tashkiliy-iqtisodiy xususiyatlarini inobatga olgan holda natijaga asoslangan ish haqi tizimini joriy etish korxonalarining moliyaviy barqarorligi va raqobatbardoshligini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Shunday qilib, amalga oshirilgan iqtisodiy hisob-kitoblar natijaga asoslangan ish haqi tizimi qurilish korxonalarida mehnat unumdorligini oshirish, ish haqi samaradorligini yaxshilash hamda rentabellik darajasini ko'tarish orqali umumiy iqtisodiy samaradorlikni ta'minlashini ko'rsatdi.

MUHOKAMA

² Qodirov A., Abdukarimov B. *Mehnat iqtisodiyoti va inson resurslarini boshqarish*. — T.: Iqtisodiyot, 2019.

Tadqiqot natijalari qurilish korxonalarida natijaga asoslangan ish haqi tizimini joriy etish mehnat unumdorligi va rentabellik ko'rsatkichlariga ijobiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqladi. Xususan, mehnat unumdorligining 25 foizga oshishi hamda rentabellik darajasining 3,9 foiz punktga ko'tarilishi ish haqi va mehnat natijalari o'rtasidagi bevosita bog'liqlikning iqtisodiy ahamiyatini ko'rsatadi. Biroq ushbu natijalarni umumlashtirishda qurilish tarmog'ining o'ziga xos xususiyatlarini chuqur tahlil qilish zarur.

Birinchidan, qurilish ishlab chiqarish jarayoni ko'p bosqichli va murakkab tashkiliy tuzilishga ega. Unda investor, buyurtmachi, pudratchi va ixtisoslashtirilgan tashkilotlar ishtirok etadi. Shuning uchun natijaga asoslangan ish haqi tizimini joriy etishda individual natijalarni aniqlash har doim ham oson emas. Ko'pincha qurilish jarayonida yakuniy natija jamoaviy mehnat mahsuli bo'lib, ayrim xodimlarning hissasini aniq o'lchash murakkablashadi. Bu esa baholash mezonlarini ishlab chiqishda aniqlik va shaffoflikni talab etadi.

Ikkinchidan, natijaga asoslangan tizim noto'g'ri tashkil etilgan taqdirda salbiy oqibatlariga olib kelishi mumkin. Agar rag'batlantirish faqat hajm ko'rsatkichlariga bog'lab qo'yilsa, ish sifati va texnika xavfsizligi talablariga yetarlicha e'tibor berilmasligi xavfi mavjud. Qurilish tarmog'ida sifat va xavfsizlik omillari ustuvor ahamiyat kasb etishini inobatga olsak, natijaga asoslangan ish haqi tizimi ko'rsatkichlari kompleks xarakterga ega bo'lishi lozim. Ya'ni, ish hajmi bilan bir qatorda sifat, muddat va texnologik intizom ham baholash mezonlariga kiritilishi zarur.

Uchinchidan, tadqiqot natijalari iqtisodiy samaradorlikning oshganini ko'rsatgan bo'lsa-da, ish haqi fondining ma'lum darajada ko'payishi ham kuzatildi. Bu holat qisqa muddatli davrda korxona xarajatlarining ortishiga olib kelishi mumkin. Shuning uchun natijaga asoslangan tizimni joriy etishda uning uzoq muddatli iqtisodiy samarasi hisobga olinishi lozim. Mehnat unumdorligi va foydaning o'sishi ish haqi fondi o'sish sur'atidan yuqori bo'lgan taqdirdagina tizim iqtisodiy jihatdan maqsadga muvofiq hisoblanadi.

To'rtinchidan, qurilish tarmog'ida kichik korxonalar va mikrofirmalarning ulushi yuqori ekani boshqaruv mexanizmlarining soddalashtirilgan shaklini talab qiladi. Natijaga asoslangan murakkab baholash tizimlari kichik korxonalar uchun ortiqcha ma'muriy yuk bo'lishi mumkin.

Shu bois rag'batlantirish mexanizmlarini korxona hajmi va tashkiliy tuzilmasiga moslashtirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Shuningdek, natijaga asoslangan ish haqi tizimining samaradorligi tashqi omillarga ham bog'liq. Qurilish jarayonining mavsumiyligi, materiallar narxining o'zgaruvchanligi va makroiqtisodiy sharoitlar mehnat natijalariga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Agar tashqi omillar natijalarni sezilarli darajada belgilasa, ish haqini faqat ichki mehnat ko'rsatkichlariga bog'lash adolat tamoyiliga zid bo'lishi mumkin. Shu sababli baholash tizimida nazorat qilinmaydigan omillarni inobatga olish mexanizmi ishlab chiqilishi zarur.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari natijaga asoslangan ish haqi tizimi qurilish korxonalarida iqtisodiy samaradorlikni oshirishning muhim vositasi ekanligini ko'rsatdi. Biroq uning muvaffaqiyati baholash mezonlarining aniqligi, ko'rsatkichlarning kompleksligi va boshqaruv tizimining shaffofligiga bog'liq. Tizimni joriy etishda iqtisodiy manfaatdorlik, ijtimoiy adolat va ishlab chiqarish sifati o'rtasidagi muvozanatni ta'minlash zarur.

Shunday qilib, natijaga asoslangan ish haqi tizimi qurilish tarmog'ida samarali boshqaruv instrumenti sifatida namoyon bo'lishi mumkin, biroq uni joriy etish jarayoni chuqur iqtisodiy

tahlil va puxta metodik asosni talab etadi. Faqat shundagina ushbu tizim mehnat unumdorligini barqaror oshirish va korxona raqobatbardoshligini mustahkamlashga xizmat qiladi.

XULOSA

Mazkur tadqiqotda qurilish korxonalarida natijaga asoslangan ish haqi tizimining iqtisodiy samaradorligi kompleks ravishda tahlil qilindi. O'tkazilgan hisob-kitoblar va iqtisodiy taqqoslash natijalari ushbu tizim mehnat unumdorligi, ish haqi samaradorligi hamda rentabellik ko'rsatkichlariga ijobiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqladi.

Tahlil natijalariga ko'ra, natijaga asoslangan ish haqi tizimi joriy etilishi mehnat unumdorligini 25 foizga oshirish imkonini bergan. Shu bilan birga, ish haqi fondining o'sishiga qaramasdan, 1 so'mlik ish haqi evaziga yaratilgan mahsulot hajmi ortgani kuzatildi. Eng muhim jihatlardan biri sifatida korxona rentabelligi darajasining 3,9 foiz punktga oshgani qayd etildi. Bu esa ish haqi va ishlab chiqarish natijalari o'rtasidagi bevosita bog'liqlik iqtisodiy samaradorlikni ta'minlashda muhim omil ekanligini ko'rsatadi.

Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, natijaga asoslangan ish haqi tizimi qurilish tarmog'ining o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda joriy etilganda yuqori samaradorlik beradi. Biroq ushbu tizimni qo'llashda faqat hajm ko'rsatkichlariga emas, balki ish sifati, muddatlarga rioya qilish va texnika xavfsizligi talablariga ham e'tibor qaratish zarur. Baholash mezonlarining kompleksligi va shaffofligi tizimning barqaror ishlashini ta'minlovchi asosiy shartlardan biridir.

Shuningdek, natijaga asoslangan ish haqi tizimini joriy etishda korxona hajmi, tashkiliy tuzilma va tashqi iqtisodiy omillarni inobatga olish muhim ahamiyat kasb etadi. Faqat iqtisodiy manfaatdorlik va ijtimoiy adolat tamoyillari uyg'unlashgan sharoitdagina mazkur tizim uzoq muddatli barqaror natija beradi.

Umuman olganda, natijaga asoslangan ish haqi tizimi qurilish korxonalarida mehnat resurslaridan samarali foydalanish, ishlab chiqarish samaradorligini oshirish hamda moliyaviy barqarorlikni mustahkamlashning muhim instrumenti sifatida namoyon bo'ladi. Tadqiqot natijalari ushbu yo'nalishda amaliy mexanizmlarni yanada takomillashtirish va iqtisodiy rag'batlantirish tizimini modernizatsiya qilish zarurligini asoslab beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abdukarimov B.A. **Inson resurslarini boshqarish**. – T.: Iqtisodiyot, 2020. – 256 b.
2. Axmedov Q.X. **Qurilish iqtisodiyoti va boshqaruvi**. – T.: Innovatsion rivojlanish nashriyoti, 2019. – 312 b.
3. Ergashev S.S. Qurilish korxonalarida mehnat unumdorligini oshirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari // *Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar*. – 2021. – №3. – 145–152 b.
4. Karimov U.B. **Mehnat iqtisodiyoti**. – T.: Fan va texnologiya, 2018. – 280 b.
5. Qodirov A., Abdukarimov B. **Mehnat iqtisodiyoti va inson resurslarini boshqarish**. – T.: Iqtisodiyot, 2019. – 320 b.
6. Rasulov N.T. Qurilish sohasida rag'batlantirish tizimlarini takomillashtirish yo'nalishlari // *Biznes-ekspert*. – 2022. – №4. – 88–94 b.
7. Toshpo'latov Sh.R. **Qurilish korxonalarida iqtisodiy samaradorlikni oshirish masalalari**. – T.: Yangi asr avlodi, 2021. – 198 b.